

ת"פ (נצח) 4138-03-25 - מדינת ישראל נ' פלוני

בית המשפט המחוזי בנוף הגליל-נצח

ת"פ 25-03-4138 מדינת ישראל נ' פלוני(עוצר)

לפני כבוד השופט סאמר ח'טיב

מראשה מדינת ישראל נגד

נאשימים פלוני (עוצר)

החלטה ביחס לאופן הטיפול בנאשם

1. כנגד הנאשם הוגש כתב אישום בגין ביצוע העבירות: **חברה חמורה בנסיבות חמירות**, לפי סעיפים 333 + 335(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: **חוק העונשין**), **תקיפת זקן**, לפי סעיף 836ו(ב) לחוק העונשין והפרעה לשוטר בעת מילוי תפקידו לפי סעיף 275 לחוק העונשין.

2. על פי המפורט בכתב האישום, ביום 13.1.2025, הנאשם הכה באגרופים ובאמצעות נעל, את אמו בת ה - 75 בפניה וביריה, דחף אותה ותפס אותה בחזקה. לאחר שהגעו שוטרים למקום, הנאשם סרב לפתוח להם את דלת הקרוואן בו שהו הנאשם ואמו. כתוצאה מעשיו של הנאשם, אמו נאלצה לעבר ניתוח לתקן השברים בפניה ואושפזה למשך 15 ימים.

3. ביום 12.3.2025 אושפז הנאשם עצור במרכז לבリアות הנפש שער מנשה לצורך הסתכלות ומתן חוות דעת בתייק.

4. בתאריך 27.5.2025 התקבלה חוות דעת פסיכיאטרית (להלן: **חוות הדעת**) לפיה בעת ביצוע העבירה, הנאשם, חוליה סכיזופרנית, היה שרוי בהחרפה פסיכוטית של מחלתנו, חסר יכולת להבין את טיב מעשיו והשלכותיהם ולא היה מסוגל להימנע מהם. כמו כן עולה מחוות הדעת כי עם הטיפול שהקיבל הנאשם באשפוז, הושג שיפור במצבו, הוא נרגע, התازן ולא מגלה עוד סימנים פסיכוטיים. עוד נקבע כי בעת מתן חוות הדעת הנאשם מסוגל לעקב אחר ההליך המשפטי ולקחת בו את חלקו הנדרש וכי הוא قادر לעמוד לדין.

5. על פי חוות הדעת, הנאשם זקוק לטיפול ומעקב רפואי אמבולטורי (רפואי) כפי ומומלץ בהתאם לו מסגרת שיקומית מחוץ לביתו.

6. בדין מיום 1.7.2025 ניתנה הוראה להגשת חוות דעת משלימה, שתתייחס **בצורה מפורטת** לשאלת האם, ככל שהחלופה המוצעת היא, כי הנאשם ישוב להתגורר עם אמו, יהיה בכך כדי לשנות מהמסקנות שנקבעו בחוות הדעת. בהתאם להוראה זו, הוגשה ביום 3.7.2025 חוות דעת משלימה (להלן: **חוות הדעת המשלימה**), שזירה על המליצה לטיפול רפואי כפיי. על פי חוות הדעת המשלימה, מאז מתן חוות הדעת הנאשם מקבל טיפול רפואי, הוא שקט ולא מעורב באירועים אלימים.

כמו כן נקבע בחוות הדעת המשלימה, נכון ליום ערכתה ובתווך המידי (ההדגשות אינן במקור, ס, ח'): :

"מבחן קליני פסיכיאטרי, אין מניעה שהנאשם יגור עם אמו תחת צו לטיפול רפואי כפיי. אולם, בראייה ארוכת טווח, יש לקחת בחשבון שלא מעתפת רב מקצועית צמודה, הסיכון להישנות החרופות ו/או התנודות במצבו הנפשי גדול עם הזמן ואותו הסיכון הפוטנציאלי לאלימות כלפי אמו וככלפי עצמו".
עוד נקבע בחוות הדעת המשלימה, כי: "יש לתת משקל גם לצורך בשיקום תפקודי אשר אינו מתאפשר בצורה מיטבית במערכת היחסים הקיימת בביתה, لكن, להערכתנו המסגרת השיקומית החוץ ביתי בשילוב עם ט.מ.כ. יכולה להטיב עם המטופל ולהקטין את הסיכון להתקויות הפסיכיות הבאות".

7. בדין מיום 16.7.2025 (להלן: **הדין**), הודה הנאשם, באמצעות ב"כ, בעבודות המתוארות בכתב האישום ועל סמך מסקנות חוות הדעת, טען כי לא היה אחראי למשעו ועל כן יש לזכותו מחמת אי שפויות.

ב"כ המאשימה הטרפה לבקשת הנאשם לזכותו בשל סיג האי שפויות.
לאור הודהתו, קבעתי בדיון כי הנאשם ביצע את המעשים המוחשיים לו בכתב האישום. בנוסף, בשים לב לעמדת הצדדים ובהתאם לסעיף 34 לחוק העונשין ולהלכת וחנון (רע"פ 13/2675/2), קבעתי כי עומדת לנאים הגנת אי שפויות והורית עלי זיכוי מהעבירות המוחשיות לו בכתב האישום.

אוף הטיפול בנאים

8. הצדדים חולקים בשאלת אופן הטיפול בנאים, ב"כ הנאשם מבקש כי ינתן לנאים צו טיפול רפואי ואילו המאשימה מבקשת צו אשפוז כפיי.

טענות המאשימה

9. ב"כ המאשימה הגישה את הרישום הפלילי של הנאשם.

10. המאשימה טענה בדיון, כי על בית המשפט לאזן בין החובה להגן על חוליו הנפש ולהטיב עם מצבו של הנאשם לבין החובה להגן על שלום הציבור. המאשימה צינה, כי על פי סעיף 15(ד) לחוק טיפול בחולי נפש, תשנ"א 1991 (להלן: **החוק**), בית המשפט לא יתן צו טיפול רפואי, אם סביר שיש בכך כדי לסכן את שלום הציבור או הנאשם וכי גם ההחלטה קבעה לא אחת, כי הסמכות להחליט בכל השאלות הנוגעות לאופן הטיפול מסורת אר לבית המשפט.

11. בוגע לשאלת המסוכנות, לטענת המאשימה, המלצה הפסיכיאטר היא רק אחד השיקולים ומהוות המלצה קלינית בלבד ועל בית המשפט לשקל שיקולים נוספים, בראש ובראשונה את המסוכנות הנשקפת מהנאשם.

12. לטענת המאשימה, מסוכנותו של הנאשם מובהקת, לאור אופיו המעשים והנסיבות בהם בוצעו, מדובר במאי שתקף את אמו תוך שימוש בנשק קר וגרם לה לחבלות חמורות לרבות שבר בארכובת העין ושבר בכף היד. כמו כן הצביעת המאשימה על המפורט ברישום הפלילי של הנאשם.

13. ב"כ המאשימה הפנתה לחווות הדעת, ממנה עולה כי מדובר במאי שלוקה בסכיזופרניה, עבר אשפוזים רבים וביניהם גם אשפוז בצו, שורה עדין במצב סכיזופרני פעיל וכי בוחן המציגות שלו חלקו ושיפוטו לקוי.

14. המאשימה התייחסה גם לחווות הדעת המשלימה וטענה, כי אף שזו קבעה שאין מניעה לצו טיפול רפואי, הרי שבראייה ארוכת טווח, בהעדר מעטפת טיפולית צמודה, הסיכוי להחזרת מצבו של הנאשם גדל והוא הסיכון הפוטנציאלי כלפי אמו וככלפי עצמו.

15. המאשימה הציגה פסק דין בהם נתן בית המשפט צו לאשפוז כפי על אף שחווות הדעת הפסיכיאטרית המליצה על צו רפואי.

16. לטענת המאשימה, נשקפת מהנאשם מסוכנות גבוהה לא רק כלפי אמו אלא גם לציבור כולם וכי אין מקום לתת צו רפואי בעניינו, כפי שהומלץ בחווות הדעת, כי אם צו אשפוז.

טענות הנאשם

17. ב"כ הנאשם טענה, כי על פי הדיון, המטרת העיקרית של אשפוז חוליה בבית החולים הינה קבלת טיפול רפואי ואין לאשפוז אדם בבית חולים לשם הגנה על הציבור או על עצמו. בנוסף הצינה פסיקה, בה נקבע, כי במסגרת האיזון בין מניעת הסכנה לציבור לבין השמירה על זכויות האדם של הנאשם, יש לשאוף תמיד לאמצעי שפגיעתו בחירות חוליה הנפש הנאשם, היא הפחות ובמקרה בו בית המשפט מגיע למסקנה כי נחוץ טיפול רפואי, יש לבחור בדרך הפגיעה מינימלית פחות ומכאן חשובה ההבחנה בין אשפוז לטיפול רפואי.

18. לטענת ב"כ הנאשם, ביום ביצוע העבירות אושפז הנאשם בבית החולים פסיכיאטרי, שוחרר לאחר חודש וחצי ואז נעצר בתיק דן. דהיינו, על פי הפסיכיאטר, שטיפול בגין בבית החולים הפסיכיאטרי, לא היה עוד צורך באשפוז הנאשם ומכאן יש ללמידה כי הטיפול הרפואי הוא הנכון לנאשם לא רק על יסוד חוות הדעת. מסקנתו של הפסיכיאטר המטפל בבית החולים הפסיכיאטרי מבוססת גם על החלטה קודמת של הפסיכיאטר המחזוי.

19. ב"כ הנאשם מפנה לחווות הדעת על פיה, עם הטיפול יש שיפור במצבו של הנאשם שנרגע, התארגן, הסימנים הפסיכוטיים חלפו ובהתקם זהה, נקבע בגדירה שהוא כשיר לעמוד בדיון. בנוסף

הפנהה לחוות הדעת המשלימה, על פייה, מצבו של הנאשם נשמר, הוא שקט, לא מעורב באירועים אלימים, מקבל ביקורים מאמנו ומתנהל ללא חריגות.

20. בנגד עמדת ב"כ המאשימה, מצינית ב"כ הנאשם, כי חוות הדעת המשלימה לא מלאיצה על אשפוז אלא על מעטפת מקצועית צמודה. לטענת ב"כ הנאשם, על בית המשפט לבחון את הטווח הקרוב ולא הרחוק, שלא נתון בידי אף אחד.

21. הנאשם לא מבקש שבית המשפט יקבע תקופת טיפול קצרה מ 14 שנה וטוען כי במידה ותהיה החמרה במצבו, או אם הנאשם לא ימלא אחר הוראות הצו, הפסיכיאטר המחויז יכול להמיר את הצו הרפואי לצו אשפוז.

22. ביחס לטענה על מסוכנות לא רק כלפי הציבור כלו, טוען הנאשם כי אין לך כל ראייה ודבר זה לא ציון בשום מקום ע"י הפסיכיאטר המחויז שמכיר אותו ומטפל בו.

23. לסייעו, טעונה ב"כ הנאשם, כי לא עלו כל טעמים לא לפעול על פי המלצות בשתי חוות הדעת וambilך להטיל על הנאשם צו רפואי כפי.

דיון והכרעה

24. כאמור, השאלה שבמוקד הדיון היא: האם יש ליתן בעניינו של הנאשם צו אשפוז כפי שעורתה המאשימה, או שמא ניתן להסתפק בצו לטיפול רפואי כפי שעורתה ההגנה?

25. עניין אופן הטיפול בנאשם שנמצא שביצע את מעשה העבירה בו הנאשם אך כי לא היה אחראי למשיו ועל כן זוכה מחמת אי שפויות, נקבע בסעיף 15(ב) לחוק:

"הועמד הנאשם לדין פלילי ובית המשפט מצא כי הוא עשה את מעשה העבירה שבו הנאשם, אולם החלטת, אם על פי ראיות שהובאו לפני מטעם אחד מבברי הדין ואם על פי ראיות שהובאו לפני ביזמתו הוא, שהנאשם היה חולה בשעת מעשה ולפיכך אין הוא בר-עונשין, והוא עדין חולה, יצווה בית המשפט שהנאשם יושפז או יקבל טיפול רפואי".

על פי ס"ק ג:

"לא יתן בית משפט צו לפי סעיפים קטנים (א) או (ב) אלא לאחר קבלת חוות דעת פסיכיאטרית...".

ס"ק ד קובע כי:

"בית המשפט לא יתן צו לטיפול רפואי אלא אם כן סבר שאינו בכך כדי לסק את שלום הציבור או את שלום הנאשם".

ההנחה בדבר אופן הטיפול בנאשם חולה נפש, מצריכהஐוזן עדין בין אינטרסים שונים. בית המשפט העליון התייחס לסוגיה בرع"פ 97/2060 וילנץ'יק נ' הפסיכיאטר המחויז - תל-אביב:

עמוד 4

"...מן העבר האחד ניצב חוליה הנפש. זכותו זכותו של כל האדם. כבodo של הוא ככבodo של כל אדם אחר. פגיעה בחירותו כמוותה כפגיעה בחירותו של כל אדם אחר. אדם אינו מבזב את זכותו לבזב ולחירות אם הוא חוליה נפש. אשפוז כפוי פוגע בחירות; אשפוז כפוי פוגע בדימוי העצמי; בחברתנו הוא מטיל סטיגמה בחוליה... ומשנעשה האשפוז שלא מרצונו של המאושפז יש בו מושם אחת הנסיבות החמורות והמדכאות של שלילת חירותו של האדם..."

מן העבר השני, קיים הרצון לטפל בחוליה ובנזקן. חוליה הנפש אינו יכול להגן על עצמו... החברה צריכה להגן עליו ולטפל בו. אשפוז כפוי הוא מכשיר חשוב לטיפול בחולי הנפש.

בצד שני אלה עומדים שיקול שלישי, והוא השיקול של שלום הציבור. חברה צריכה להגן על עצמה בפני נזקים שחוליה הנפש עלול לגרום. זכותה של החברה המאורגנת אף חובה להגן על עצמה מפני חוליה נפש העולמים לסכנה...

שים קולים אלה מתנגשים זה עם זה במקרים רבים. נדרש אייזון בעניין. האיזון משקף את תפיסותיה ועמדותיה של החברה...".

בעניין זה יפים דבריו של כב' השופט עמיית (כתוארו אז) ברע"פ 17/966 פלוני נ' מדינת ישראל (להלן: **ענין פלוני**):

"...סעיף 35(ב) לחוק טיפול בחולי נפש קובע כי "המטרה העיקרית של אשפוז חוליה בביתחולים הינה קבלת טיפול רפואי ואין לאשפוז אדם בביתחולים לשם הגנה על הציבור או עליו בלבד, אלא לפי הוראות חוק זה". אין חולק שהצורך להגן על שלום הציבור מפני מסוכנותו של נאשם החוליה במחלת נפש, עשוי להצדיק כפייה של טיפול או אשפוז... ההחלטה על כפיית טיפול לפי סעיף 15(ב) היא החלטה שיפוטית במסגרת המסלול הפלילי הקבוע בחוק. המבחן הוא מבחן משפטי ולא רפואי, אך החוק מורה לבית המשפט להיעזר בחווות דעת פסיכיאטרית (בש"פ 2305 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(4) 289, 307 (2000); סעיף 15(ג) לחוק). נוכח תכליתו של הסעיף - הגנה על שלום הציבור - מובן כי ההוראה על טיפול בכפייה קשורה קשר הדוק בהערכת מסוכנות, הינו בניסיון לצפות את העתיד כדי לקבוע אם יש צורך לכפות על הנאשם טיפול או אשפוז (ראו גם: דברי הסבר להצעת חוק טיפול בחולי נפש, התש"ל-1990, ה"ח התשע"ב-2012, ה"ח 673; דן בין "מבוא לדיני המסוכנות במשפט הפלילי והמיןיל" מחקרי משפט כ 73, 80, 80, 91-92 (תשס"ג-תשס"ד)... כאמור, החוק מהוות אייזון בין המטרה של הטיפול בנאשם חוליה הנפש ומונעת סכנה לעצמו ולציבור לבין השמירה על זכויות האדם של הנאשם, ובמסגרת אייזון זה יש לשאוף תמיד לאמצעי שפגיעתו בחירותו של חוליה הנפש-הנאשם, הינה הפחותה...לכן, גם במקרה שבו בית המשפט מגיע למסקנה כי נחוץ טיפול כפוי - יש לבחור בדרך הפגיעה מינימלית פחות, ומכאן חשיבותה של טיפול כפוי - יש לבחור בדרך הפגיעה מינימלית פחות, ומכאן חשיבותה של

הבחנה בין אשפוז לבין טיפול רפואי (ההדגשות אינן במקור, ס' ח')

26. הנה כי כן, במסגרת שיקול הדעת הרחב שנית לבית המשפט, אכן רשיי בית המשפט שלא לאמץ את מסקנות חוות הדעת הפסיכיאטריות או חלק מהן, לרבות בגין מידת מסוכנותו של הנאשם ובעיקר לעניין אופן הטיפול בו. בית המשפט יכול גם לבחوت דעתו על הנימוקים שעמדו בבסיס הקביעות והמסקנות בחוות הדעת וכן להרחיב את המשווה על דרך שיקילת שיקולים נוספים. רוצה לומר, כי חוות הדעת הפסיכיאטריות מהוותCLI עזר חשוב המסייע בידי בית המשפט לקבל החלטה אשר לאופן הטיפול בנאשם שזכה מחמת הגנה "אי שפויות", אך אין בית המשפט כובל להמלצת הגורמים המצביעים שהוא חלק מכלול השיקולים שבית המשפט נותן להם את דעתו ועליהם מבסס את קביעתו.

27. יחד עם זאת, יש לזכור וכפי שהדבר עולה מעניין פלוני, כי השאלה בדבר אופן הטיפול בנאשם כמו במרקחה שלנו, גם שהיא שאלת משפטית ולא רפואיית, הינה סוג השאלה בהן יתן בית המשפט משקל ניכר לבחوت הדעת של גורמי המצביע הפסיכיאטרים ולהמלצתם, בשים לב לבחינת מסוכנותו של הנאשם ובמידה ונitin למונע ממנו לסקן את הציבור או את עצמו ומתוך שאיפה לבחור בחלופה שפגיעה בחירותו של הנאשם פחותה, לבחור בטיפול רפואי כפי ולא באשפוז כפי.

28. לאחר שעניינו במסמכים ובחוות הדעת שמטעם הגורמים המצביעים ומשמעותם הצדדים, לא מצאתו בעניינו של הנאשם, כל טעם המצדיק סטייה מקביעת הגורמים הפסיכיאטרים המצביעים לפיה, יש להורות על טיפול רפואי כפי ולא על אשפוזו של הנאשם.

29. יודגש, כי התכליות העומדות בסיס הגשת חוות הדעת המשלימה, הינה קבלת תמורה מלאה ביחס למסוכנותו של הנאשם ואין בה כדי להביע עמדת המלצה כלשהי אשר למקום בו יתרורר הנאשם בתקופת צו הטיפול הרפואי הכספי (להלן: **הצו**).

ווער, כי יש בקביעה בחוות הדעת המשלימה, לפיה אין מניעה שהנאשם יגור עם אמו תחת הצו, כדי לחזק את מסקנתו בדבר מתן הצו ושלא להורות על אשפוזו של הנאשם.

30. לא נעלמו מענייני טענות המאשימה בדבר מסוכנותו של הנאשם וההערות שנרשמו בסיפה של חוות הדעת המשלימה, על פיהן, כאמור, בטווח הארון, בהעדר מעטפת טיפולית צמודה, הפסיכיאטר מוכיח מכך של הנאשם גדול ואתו הפסיכון הפטונציגיאלי כלפי אמו וככלפי עצמו. לעניין זה, אפנה לסעיף 15 (ה)חוק הקבוע, כי ככל שלא מילא הנאשם את הוראות הצו שהוטל עליו, או במקרה ומוכיח הנפשי השתנה לרעה ומתקיים בעניינו התנאים למתן צו הוראת אשפוז לפי סעיף 9 לחוק, רשאי הפסיכיאטר המחויז להורות על אשפוזו.

31. נוסף על כן, חזקה על גורמי הטיפול שמכוח חובתם ותקידם, יעמדו על כל שינוי במצבו של הנאשם ועל כל קושי בשיתוף פעולה מצדיהם, ייפעלו כנדרש על פי דין.

32. סבורי, כי בנסיבותיו של הנאשם ובשים לב להוראות סעיף 15(ה)חוק, מתן הצו, יאזור בנסיבות רואיה, מידתית ונכונה בין ההגנה על שלום הציבור ובין זכויותו של הנאשם.

33. אשר לתקופת הצו, נקבע בסעיף 15(ד)(1) לחוק:

"בית המשפט לא יקבע בצו לפי סעיפים קטנים (א) או (ב) את תקופת האשפוז או הטיפול הרפואי, ואולם יורה בצו על תקופת האשפוז או הטיפול הרפואי המרבית לפחות לפיה הוראות פסקאות (2) ו-(3) (להלן – תקופת האשפוז או הטיפול הרפואי)".

ס"ק 2 (א) ו-(ב) קובעים כי תקופת האשפוז או הטיפול הרפואי תהיה תקופת המאסר המרבית שקבעה בחוק לעבירה בה הנאשם הנואשם ואם הואשם במספר עבירות, בתקופת המאסר הארוכה מבין אלה שנקבעו להן.

על פי ס"ק 3, תקופת האשפוז או הטיפול הרפואי תימנה מהתחלת האשפוז או מהתחלת הטיפול הרפואי על פי צו בית משפט, לפי העניין; בית המשפט רשאי לקבוע כי תקופת אשפוז לפי סעיף 16, הינו תקופת מעצרו של הנאשם באשפוז, תובה במניין התקופה האמורה.

34. כתוב האישום בעניינו של הנאשם מכל מספר עבירות, העבירה בגין מוטל העונש החמור ביותר היא עבירת החבלה בנסיבות חמימות לפי סעיף 333 בנסיבות סעיף 335(א)(1) לחוק העונשין – תקופת מאסר מרבית של 14 שנה.

35. לא מצאת כי מתקיימות נסיבות המצדיקות קביעת תקופה קצרה יותר, הדברים נאמרים ביתר שאת נוכח הסכמת ב"כ הנאשם, כפי שבאה לידי ביטוי בדיון, לטיפול רפואי כפי למשך 14 שנה.

צו טיפול רפואי כפוי

לאור כל האמור לעיל, אני מורה על מנת צו טיפול רפואי כפוי לנואשם, בהתאם לסעיף 15 (ב) לחוק טיפול בחולי נפש, תשנ"א 1991, וזאת לתקופה של 14 שנה שתחל בתאריך 27.2.25 - יום מעצרו של הנאשם באשפוז.

מוסבר לנואשם כי חובה עליו לשתף פעולה עם הוראות הטיפול לרבות התיעצבות בموעדים הנדרשים לקבלת תרופות, זריקות ו/או כל טיפול אחר עליו יחולט הרופא המטפל. במידה ולא יעשה כן או שיחול שינוי לרעה במצבו הרפואי, יהיה הפסיכיאטר המחויז רשיון להורות על אשפוזו בכפיה.

אני ממנה בזאת את הסגנוריה הציבורית על מנת שתיעציג את הנאשם בהליכים בפני הוועדות הפסיכיאטריות בעניינו.

המأشימה تعدכן את המטלוננת בתוכן החלטה זו

המציאות תעביר עותק החלטה זו לפסיכיאטר המחויז ולסגנוריה הציבורית.

זכות ערעור לבית המשפט העליון.

ניתנה היום, כ"ד تموز תשפ"ה, 20 יולי 2025, בהעדך
הצדדים.